

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Бердянський державний педагогічний університет
Інститут славістики Польської Академії наук (Польща)

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
БЕРДЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія: Філологічні науки

Випуск XV

Бердянськ
2018

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Астаф'єв О. Г. – доктор філологічних наук, професор (Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

Зимомря І. М. – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка)

*Друкується за рішенням вченої ради
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 10 від 26.04.2018)*

**Рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України
збірник включений до Переліку наукових фахових видань України
(наказ МОН України від 6 листопада 2014 р. № 1279)**

Редакційна колегія:

Анісімова Н. П. – доктор філологічних наук, професор (Бердянськ);
Богдан В. В. – кандидат філологічних наук, доцент (Бердянськ); **Джельова А. С.** – доктор філології, головний асистент доктора (Пловдив, Болгарія); **Загороднова В. Ф.** – доктор педагогічних наук, професор (Бердянськ); **Зарва В. А.** – доктор філологічних наук, професор (Бердянськ), **головний редактор**; **Карабович Т.** – доктор гуманітарних наук, доцент (Люблін, Польща); **Колінько О. П.** – доктор філологічних наук, професор (Бердянськ); **Красовська Г.** – доктор габілітований гуманітарних наук, професор (Варшава, Польща); **Леміш Н. Є.** – доктор філологічних наук, доцент (Київ); **Новик О. П.** – доктор філологічних наук, професор (Бердянськ); **Сердюк А. М.** – кандидат філологічних наук, доцент (Бердянськ); **Сухомлинов О. М.** – доктор філологічних наук, професор (Бердянськ); **Філоненко С. О.** – доктор філологічних наук, професор (Бердянськ), **відповідальний секретар**; **Харлан О. Д.** – доктор філологічних наук, професор (Бердянськ), **заступник головного редактора**; **Христіанінова Р. О.** – доктор філологічних наук, професор (Запоріжжя), **заступник головного редактора**; **Цанов С. М.** – доктор філології, доцент (Шумен, Болгарія); **Циховська Е. Д.** – доктор філологічних наук, професор (Київ).

Н 34 Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки : [зб. наук. ст.] / [гол. ред. В. А. Зарва]. – Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2018. – Вип. XV. – 224 с.

У збірнику вміщено наукові статті, присвячені актуальним проблемам мовознавства та літературознавства. Висвітлено проблеми лінгвістики тексту, дискурсології, дискурс-аналізу, когнітивної лінгвістики, лексикології та фразеології. Досліджено проблеми часопросторових вимірів літератури, поезики художнього тексту, теорії літератури і порівняльного літературознавства.

УДК 81:82–1/9:82.091:821.161.2
ББК 80я43

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

© Бердянський державний педагогічний університет, 2018
© Автори статей, 2018

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Berdiansk State Pedagogical University
Savic studies institute of Polish Academy of sciences (Poland)**

SCIENTIFIC PAPERS OF BERDIANSK STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY

Series: Philological sciences

Issue XV

**Berdiansk
2018**

UDC 81:82–1/9:82.091:821.161.2
LBC 80Я43
N 34

ISSN 2412-933X
ICV 2016 : 55.82
DOI 10.31494/2412-933X

REVIEWERS:

Astafiev Olexandr, Doctor of Philology, Professor (Taras Shevchenko National University of Kyiv)

Zymomria Ivan, Doctor of Philology, Professor (Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobych)

*It is published according to the resolution of the Academic Council
of Berdiansk State Pedagogical University
(protocol № 10 of 26.04.2018)*

**According to the resolution of Attestational board of the Ministry of education
and science of Ukraine this edition was included to the List of scientific
professional editions of Ukraine**

(Resolution of the Ministry of education and science of Ukraine № 1279 of 06.11.2014)

Editorial Board:

Nina Anisimova, Doctor of Philology, Professor (Berdiansk); **Valerii Bohdan**, Candidate of Philology, Associate Professor (Berdiansk); **Antoaneta Dzhelova**, Doctor of Philology, Chief Assistant Doctor (Plovdiv, Bulgaria); **Victoria Zagorodnova**, Doctor of Pedagogy, Professor (Berdiansk); **Victoria Zarva**, Doctor of Philology, Professor (Berdiansk), **Editor in Chief**; **Tadei Karabovych**, Doctor of Humanities, Associate Professor (Lublin, Poland); **Olena Kolinko**, Doctor of Philology, Professor (Berdiansk); **Krasovska Helena** – doctor of humanitarian sciences, professor (Warsaw, Poland); **Natalia Lemish**, Doctor of Philology, Associate Professor (Kyiv); **Olha Novik**, Doctor of Philology, Professor (Berdiansk); **Alla Serdiuk**, Candidate of Philology, Associate Professor (Berdiansk); **Oleksii Sukhomlinov**, Doctor of Philology, Professor (Berdiansk); **Sophia Filonenko**, Doctor of Philology, Professor (Berdiansk), **Executive Secretary**; **Olha Kharlan**, Doctor of Philology, Professor (Berdiansk), **Deputy Editor in Chief**; **Raisa Hrystianinova**, Doctor of Philology, Professor (Zaporizhzhya), **Deputy Editor in Chief**; **Strashymir Tsanov**, Doctor of Philology, Associate Professor (Shumen, Bulgaria); **Ellina Tsyhovska**, Doctor of Philology, Professor (Kyiv).

N 34 **Scientific papers of Berdiansk State Pedagogical University. Series:
Philological sciences** : [Collection of scientific papers] / [Chief editor
V. Zarva]. – Melitopol : Publishing House MMP, 2018. – Issue XV. – 224 p.

The collection contains research papers dedicated to the topical issues of literary criticism and linguistics. The questions of literature theory, comparative studies, the history of Ukrainian literature, development of tendencies, styles and genres of domestic and foreign literature and poetics of fiction are considered. The problems of cognitive linguistics, grammar, vocabulary and sociolinguistics are dealt with.

UDC 81:82–1/9:82.091:821.161.2
LBC 80Я43

The authors assume responsibility for the contents of articles and accuracy of citation.

© Berdiansk State Pedagogical University, 2018
© Authors of the articles, 2018

ЗМІСТ

МОВОЗНАВСТВО

ПИТАННЯ ЛЕКСИКИ І ФРАЗЕОЛОГІЇ

Прохорова П. В. (Запорожжє). Онейролінгвістическая темпоральность немецкого языка: философский аспект	9
Білоусова В. В., Келембет Р. В. (Бердянськ). Англо-американські запозичення з формантом -ing у різносистемних мовах як прояв мовної експансії	18
Пашинська Л. М. (Київ). Основні напрями дослідження неофраземіки	24
Сердюк А. М. (Бердянськ). Фразеологізми тематичної групи “Спілкування” у зіставному аспекті	31
Гаврилова В. В. (Бердянськ). Структурно-семантичні модифікації англomовних паремій із компонентом “календарний хрононім” у художньому та публіцистичному дискурсах	39

СТУДІЇ З КОГНІТИВІСТИКИ

Нікішина Т. І. (Бердянськ). Граматичні форми реалізації концепту LIBERTÉ в політичному дискурсі Франції	46
Попова А. О., Пейчева Е. О. (Бердянськ). Концептосфера українського політичного дискурсу в контексті теорії політичної комунікації	53
Прохоров В. Ф. (Запорожжє). Синонимическое гнездо в когнитивной структуре языка	60

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Трумко О. М., Горда О. М. (Львів). Категорії ствердження і заперечення в лінгводидактичному аспекті	66
Халабузар О. А. (Бердянськ). Формування логічних знань та умінь у контексті підготовки майбутніх лінгвістів	73

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Бабій І. М. (Тернопіль). Складні слова у поетичному лексиконі Юліуша Словацького: семантико-дериваційний аспект	79
Найда А. М. (Кам'янське). Багаторівневість юридичного тексту як вербалізація українського наукового мислення	87
Новосілець О. В. (Львів). Особливості англomовної публіцистики	93
Глазова С. М. (Бердянськ). Функціонування пояснювальних висловлень у текстах публіцистичного стилю	101
Тимощук Н. М. (Вінниця). Переклад англійських економічних термінів українською мовою	108

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Боговін О. В.** (Бердянськ). Культурний код як функціональний елемент сучасного літературознавчого дискурсу 114
- Москвітін Д. А.** (Запоріжжя). Шекспірівська інтертекстуальність у циклі П. Г. Вудгауса про Дживса і Вустера 120
- Пікалова А. О.** (Харків). Структурні складові англomовного дитячого поетичного дискурсу 131
- Поляковская Ю. В.** (Днепр). Ирония как способ выражения имплицитности в идиодискурсе Ф. Достоевского 141

ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Богданова М. М.** (Бердянськ), **Богданова М. І.** (Запоріжжя). Пошук людської екзистенції у малій прозі Михайла Могилянського 148
- Школа В. М.** (Бердянськ). Поетика казки й героїчного епосу – складова драматичних творів Юрія Яновського 156
- Рутар Х. Д.** (Львів). Фотографія в історичному романі: пам'ять та доказ (на матеріалі “Музею покинутих секретів” Оксани Забужко і “Танго смерті” Юрія Винничука) 163
- Калинюшко О. А.** (Луцьк). Герой-мандрівець у пошуках внутрішньої гармонії (“Оформляндія, або Прогулянка в Зону” М. Камиша та “Навколо світу” О. Єрмакова) 172
- Сільман К. В.** (Миколаїв). Мікротопос етнічності в сучасній українській есеїстиці 181

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА Й КОМПАРАТИВІСТИКА

- Акулова Н. Ю.** (Бердянськ). Британський колоніалізм як “суспільство спектаклю” в романі “Подорож до Індії” Е. М. Форстера 189
- Голомідова Л. В.** (Ужгород). Алегорія страждань у творі малої епічної форми “Клейкий папір для мух” Роберта Музіля 197
- Коркішко В. О.** (Бердянськ). Абсурдистська драма в контексті гамлетівського метатексту: “Розенкранц і Гільденстерн мертві” Т. Стоппарда 205

РЕЦЕНЗІЇ

- Семенко С.** (Полтава). Від фольклору до літератури : рецензія на монографію Школи Валентини “До прихованих джерел: фольклоризм творів українських драматургів 20-30-х років ХХ століття” (Бердянськ, 2017. – 367 с.) 214
- Харлан О. Д.** (Бердянськ). Хресні та перехресні дороги Наталії Кобринської : рецензія на монографію Алли Швець “«Жінка з хистом Приадни»: життєвий світ Наталії Кобринської у генераційному, світоглядному і творчому вимірах” (Львів, 2018) 216

CONTENT

LINGUISTICS

ISSUES OF VOCABULARY AND PHRASEOLOGY

Prokhorova P. (Zaporizhzhia). Oneurolinguistic Temporality of German Language: Philosophical Aspect	9
Bilousova V., Kelembet R. (Berdiansk). American English Lexical Borrowings With Formant -ing In Languages of Different Type of Systems as a Kind of Language Expansion	18
Pashynska L. (Kyiv). The main directions of neophrasic study	24
Serdiuk A. (Berdiansk). Phraseological Units of the Thematic Group “Communication” in the Comparative Aspect	31
Havrylova V. (Berdiansk). Structural-Semantic Modifications of English Paremias With the Component “Calendar Chrononym” in Literary and Publicistic Discourses	39

COGNITIVE SCIENCE STUDIOS

Nikishyna T. (Berdiansk). The Grammatical Forms of Realization the Concept of LIBERTÉ in the Political Discourse of France	46
Popova A., Peycheva H. (Berdiansk). Conceptual Sphere of Ukrainian Political Discourse in the Context of the Theory of Political Communication	53
Prokhorov V. (Zaporizhzhia). Synonymic Nest in the Cognitive Structure of the Language	60

TOPICAL ISSUES OF LINGUODIDACTICS

Trumko O., Horda O. (Lviv). Categories of Affirmation and Negation in the Linguodidactic Aspect	66
Khalabuzar O. (Berdiansk). Forming of logical knowledge and skills in the context of future linguists training	73

TEXT LINGUISTICS

Babiy I. (Ternopil). Complex words in the poetic lexicon of Juliusz Slowacki: semantic-derivative aspect	79
Naida A. (Kamianske). Multilevel of Legal Text as a Verbalization of Ukrainian Scientific Thinking	87
Novosilets O. (Lviv). Features of English-speaking publication	93
Glazova S. (Berdiansk). Functioning of Explanatory Expressions in the Publicistic Style Texts	101
Tymoshchuk N. (Vinnytsa). Translation of English Economic Terms into Ukrainian	108

LITERARY CRITICISM

THEORY OF LITERATURE

Bohovin O. (Berdiansk). Cultural Code as a Functional Element of Modern Literary Discourse	114
Moskvitina D. (Zaporizhzhia). Shakespearean Intertextuality in “Jeeves and Wooster” Series by P. G. Wodehouse	120
Pikalova A. (Kharkiv). Structural Principles of the English-Language Children’s Poetic Discourse	131
Polyakovskaya Y. (Dnipro). Irony as an Implicity Mean in F. Dostoevskiy’s Discourse	141

ISSUES OF UKRAINIAN LITERATURE

Bohdanova M. (Berdiansk), Bohdanova M. (Zaporizhzhia). The Search of Human Existence in Small Prose of Michael Mohyliansky	148
Shkola V. (Berdiansk). Poetics of Fairy-Tale and Heroic Epic as a Part of Yuri Yanovsky’s Dramatic Works	156
Rutar Kh. (Lviv). The photo in the historical novel: the memory and the evidence (based on the works of O. Zabuzhko “The museum of abandoned secrets” and Yu. Vynnychuk “Tango of death”)	163
Kalyniushko O. (Lutsk). The hero-traveler in Search of the Inner Harmony (“A Stroll to the Zone” by M. Kamysh and “Around the World” by O. Yermakov)	172
Silman K. (Mykolaiv). Ethnicity in Contemporary Ukrainian Essays	181

FOREIGN LITERATURE AND COMPARATIVE STUDIES

Akulova N. (Berdiansk). British Colonialism as a “Society of the Spectacle” in the E. M. Forster’s Novel “A Passage to India”	189
Holomidova L. (Uzhhorod). Allegory of Suffering in the Work of Robert Musil’s Small Prose “Flypaper”	197
Korkishko V. (Berdiansk). Absurdist Drama in the Context of Hamlet Metatext: ‘Rosencrantz and Guildenstern Are Dead’ by T. Stoppard	205

REVIEWS

Semenko O. (Poltava). From folklore to literature : review on monography of Shkola Valentyna “To the hidden sources: folklore of works of Ukrainian playwrights of the 20-30 years of the XX centure” (Berdiansk, 2017. – 367 p.)	214
Kharlan O. (Berdiansk). God and cross roads of Natalia Kobrynska : review on monography of Alla Shvets “«Woman with Pridney’s talent»: life world of Natalia Kobrynska in generational, ideological and creative dimensions” (Lviv, 2018)	216

УДК 143.21-933

DOI 10.31494/2412-933X-2018-1-5-108-113

Тимощук Н. М.,

кандидат філологічних наук,

Вінницький національний аграрний університет

redish_fox15@ukr.net

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Анотація

У статті проаналізовано основні проблеми та особливості перекладу англійських економічних термінів українською мовою. Особлива увага звертається на можливі варіанти перекладу економічних термінів. Виявлено, що процес перекладу полягає у максимально точному підборі еквівалента або ж (якщо еквівалента не існує) в не менш точній його заміні з метою досягнення якомога точного перекладу, що відповідає структурі, змісту, та логічній послідовності оригіналу. Ґрунтовно проаналізовано основні прийоми перекладу. Розглянуто лексичні та граматичні явища, що спричиняють труднощі перекладу англійської економічної термінології.

Ключові слова: термін, термінологія, переклад, омоніми, семантика, лексика, значення.

Summary

The article analyzes the main problems and peculiarities of the English economic terms translation into Ukrainian. Particular attention is drawn to possible variants of the economic terms translation. It was found that the translation process consists in the maximum accurate selection of the equivalent or its replacement in order to achieve as accurate translation as possible that corresponds to the structure, content, and logical sequence of the original. The main methods of translation are thoroughly analyzed. The lexical and grammatical phenomena that cause difficulties of the translation of English economic terminology are considered.

Key words: term, terminology, translation, homonyms, semantics, vocabulary, meaning.

Українська економічна термінологія є однією з сучасних терміносистем, що перебувають ще на стадії розвитку, змін, формування та вдосконалення. Нині значна кількість економічних термінів, які раніше були невідомими для пересічного українця, тепер використовуються не лише в професійному спілкуванні, а стали загальноживаними лексичними одиницями (бренд, дистриб'ютор, банер, спонсор, слоган, імідж марки, маркетинг, менеджмент, менеджер тощо). Принагідно зазначимо, що англійська економічна термінологія є превалюючим джерелом системного запозичення в цій сфері для української мови. Наголосимо, що чисельність і розгалуженість економічної терміносистеми англійської мови є першопричинами труднощів, які виникають у процесі перекладу.

Проблема перекладу термінів обсервована у наукових працях таких філологів: В. Карабана, В. Коптілова, С. Влахова, В. Комісарова, А. Коралова, П. Ньюмарка, Л. Венуті та ін. Наукові публікації І. та Н. Кікеців “До питання про деякі труднощі при перекладі термінів і шляхи їх подолання”, Н. Сапальової “Використання в українському перекладі науково-технічних термінів іншомовного походження” досліджують питання передачі термінів у процесі перекладу.

Питання перекладу англomовних економічних термінів не було ґрунтовно досліджено через його складність. Однак С. Влахов і С. Флорін вважають, що термін відноситься до одиниць, які не створюють труднощів під час перекладу [1, 274], бо термін треба перекладати терміном, повним та абсолютним еквівалентом. Однак перекладач не завжди може віднайти цей відповідник, а досить часто еквівалента взагалі немає. Цією публікацією ми маємо на меті визначити та проаналізувати основні проблеми та особливості перекладу англійських економічних термінів українською мовою.

Економічна терміносистема англійської мови – це складна та добре структурована система термінологічних одиниць, що стрімко розвивається, тісно контактуючи з життям і розвитком суспільства, реагує на зміни мовної ситуації, передає наукову інформацію. На думку М. Махінової, для точного перекладу термінів викладач має володіти знаннями тієї галузі науки, якої стосується переклад, а також бездоганно розуміти термінологію рідної мови та зміст цих термінів англійською мовою [7].

Переклад економічного тексту – комплексний та складний процес. Для правильного та точного перекладу лінгвісту вдало дібрати не лише українські відповідники-еквіваленти, а й не втратити зміст, форму, гармонійність англomовного оригіналу. Перекласти означає виразити правильно та повно засобами однієї мови те, що вже виражено засобами іншої мови [11, 10]. Аналізуючи проблеми перекладу економічних текстів колектив авторів посібника “Основи перекладу: драматичні та лексичні аспекти”, виділяє такі проблеми: лексичні, стилістичні та граматичні [8, 203].

Говорячи про лексичні проблеми перекладу, ми маємо на увазі відсутність еквівалентів в мові перекладу деяким одиницям похідної мови. Безеквівалентні англійські економічні терміни хоча і не складають значної кількості економічної терміносистеми, але можуть викликати певні труднощі при перекладі англійських економічних термінів, які не мають відповідних еквівалентів в українській мові [6, 371-372]. Наприклад, американське слово *storecheck* не має еквіваленту в українській мові, а має синонім – аудит. Тлумачний економічний словник містить таку дефініцію: “Аудит – аналіз (ревізія) господарсько-фінансової діяльності підприємства, організації, установи, що проводиться спеціалізованими незалежними службами з метою оцінки їх фінансового стану, встановлення правильності ведення бухгалтерського обліку, виявлення недоліків, резервів

господарювання, а також розробки рекомендацій і пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності” [2, 72]. Англійський термін *storecheck* – це перевірка не лише фінансової звітності, а й обслуговування клієнтів, зовнішнього вигляду продавця, асортименту.

Лінгвіст Яків Рецкер зазначає, що в процесі перекладу складаються три категорії відповідників: 1) еквіваленти, що були встановлені в силу тотожності реалій, а також створені в традиції мовних контактів; 2) варіантні та контекстуальні відповідники; 3) всі види перекладацьких трансформацій. Між першим – еквівалентною категорією і двома іншими – є принципова відмінність. Еквівалентні відповідники належать до сфери мови, тоді як два останні – до сфери мовлення. Еквіваленти відрізняються своєю постійністю та відносною незалежністю від оточення. Відмова від використання еквівалента у виняткових випадках повинна бути виправдана особливими умовами контексту [9, 185].

Велика кількість аббревіатур, акронімів, ініціальних скорочень, які спочатку треба розшифрувати є невід’ємною складовою економічних текстів. Наприклад, *Jsb (joint stock bank)* – акціонерний банк; *ins (insurance)* – страхування; *HDI (Human Development Index)* – індекс людського розвитку; *CD (Certificate of Deposit)* – депозитний вклад, *VAT (Value Added Tax)* – ПДВ (податок на додаткову вартість). Ці терміни є відносно вільними від контексту і найчастіше їхні еквіваленти можна знайти у словниках, однак за їхньої відсутності, їх транскрибують, або транслітерують. Наприклад, *UNESCO* – ЮНЕСКО, *Interpol* – Інтерпол. Почасти орфографічне оформлення аббревіатури – єдиний спосіб визначити лексичне значення скорочення. Наприклад, *bd.* – *bond* (облігації); *B/d* – *brought down* (знижений). Орфографічне оформлення скорочення одного й того ж терміну може бути різним. Наприклад, *J.A.* і *J/A* виражають одне і те ж саме поняття *joint account* (спільний рахунок).

Економічним англійським текстам притаманне уживання в мові лексичних одиниць, в основі створення яких лежить метафоричне або метонімічне перенесення значення, що потребує в українській мові описового перекладу чи додаткового пояснення за умови відсутності повного мовного еквівалента у мові перекладу [3, 105]. Наприклад, для номінування біржових посередників досить часто використовуються такі зооніми як *bear* (ведмідь) і *bull* (бик). У підручнику з економічної теорії за редакцією В. Д. Базилевича читаємо: “ “Бики” – спекулянти і хеджери, що розраховують на підвищення цін, скуповуючи угоди, товари та інші цінності. “Ведмеді” – спекулянти і хеджери, що розраховують на зниження цін, скуповуючи товари, угоди та інші цінності [4]. Ці слова набули широкого застосування, нині превалюючою сферою їх вживання є україномовні тексти публіцистичного стилю, водночас вони не є перманентно використовуваними у перекладацькій практиці. Більшість лінгвістів вдаються до “описового перекладу”, зазначаючи, що

“ведмідь” – біржовий спекулянт, який грає на зниження, а “бик” – біржовий спекулянт, який грає на підвищення.

Трактуючи поняття “ведмеді” та “бики”, автори підручника “Економічна теорія” [4] використовують термін “хеджери” (від англ. *hedger*). Цей термін є наочним прикладом такого прийому перекладу як транскрипція (транслітерація). Лінгвісти користуються ним, коли український еквівалент відсутній в українській лексиці, а пояснення є досить великим.

Вживання транскрипції (транслітерації) як прийому перекладу сприяє інтернаціоналізації українських економічних термінів, це явище притаманне багатьом слов'янським мовам. Транслітеровані англійські слова – перманентне явище сучасної української економічної термінології. Наприклад, *manager* – менеджер; *business-process* – бізнес-процес; *capital* – капітал; *check* – чек; *acceptor* – акцептор; *outsourcing* – аутсорсинг.

Калькування як перекладацький прийом є основою для великої кількості різноманітних запозичень при міжкультурній комунікації в тих випадках, коли, наприклад, транслітерація є неможливою з естетичних, змістовних або будь-яких інших міркувань [5, 88]. На слушну думку Савицької Л.В., застосування прийому калькування при перекладі економічних термінів можливе у зв'язку з приналежністю англійської та української мови до єдиної індоєвропейської сім'ї, що обумовлює існування спільних структурних рис [10, 255]. Наведемо ряд прикладів застосування прийому калькування: *factors of production* – фактори виробництва; *investment company* – інвестиційна компанія; *limited liability* – обмежена відповідальність; *indirect tax* – непрямий податок; *basic earnings per share* – базовий дохід на одну акцію, *shadow cabinet* – тіньовий кабінет.

Перекладаючи однослівні терміни, лінгвісти застосовують такий прийом як описовий переклад. Його бажано використовувати, коли переклад терміна не може адекватно передати його значення згідно з нормами української мови [10, 255]. Використання цього перекладацького прийому, як правило, перетворює однокомпонентний термін на багатоконпонентний, який більше подібний на тлумачення терміна, наприклад, *accounts payable* – кошти, які компанія заборгувала за товари чи послуги; *merger* – поєднання двох або більше фірм в одну; *debt financing* – фінансування шляхом залучення позикових коштів; *draw down* – отримання коштів від фінансових установ; *make-over* – робота, що підлягає переробці; *split-off* – створення нової компанії шляхом відділення від існуючої компанії та передачі їй частини активів.

Ще одне питання, на якому слід акцентувати увагу, пов'язане з проблемою так званих “хибних друзів перекладача”. Так, англійський термін *officer* має такі українські еквіваленти як офіцер, чиновник,

службовець тощо, а словосполучення *Chief Executive Officer* перекладаємо як головний виконавчий директор (корпорації). Дієслово *amortize* також має ще кілька значень, окрім амортизувати, а саме списувати, викупати в розстрочку. Прикметник *actual* перекладаємо як фактичний, реальний, а не актуальний; говорячи, наприклад, про актуальність наукового дослідження доречно вживання таких англійських прикметників як *topical, current, burning, pressing* (*Conservation of oil has thus become urgent for every country*. – Збереження запасів нафти стає, таким чином, актуальним для всіх країн). Говорячи про цінні папери, досить часто помилково вживають слово *obligation* у значенні облигація, однак зазначений термін має такі переклади як повинність, обов'язковий, зобов'язання (*to be under an obligation* – бути зобов'язаним, *to lay smb. under an obligation* – зобов'язати кого-небудь), облигацію перекладаємо як *bond* (*The New York Stock Exchange was organized in 1792. Trading is conducted in stocks and bonds*. – Нью-Йоркська фондова біржа була створена у 1792 році. На торгах там виставляються акції та облигації).

Аналізуючи англійську економічну терміносистему, зазначимо, що значний її пласт складають термінологічні стійкі словосполучення. Лексичне значення термінологічного стійкого сполучення іноді відповідає лексичному значенню його компонентів. Наприклад, *budgetary committee* – бюджетний комітет, *insurance agent* – страховий агент, *free economic zone* – зона вільної економічної торгівлі, *land agent* – агент з продажу землі, *house agent* – агент з продажу нерухомості. Слід зазначити, що існує значна кількість термінів-словосполучень, які не можна перекласти шляхом об'єднання лексичних значень його складових. Наприклад, *blue law* (*blue* – блакитний, лазуровий, синій; *law* – закон, право). Водночас Longman Dictionary of Contemporary English зазначає: “blue law – a law to control the drinking of alcohol, working on Sundays” (закон, що контролює продаж алкогольних напоїв, забороняє магазинам працювати у неділю). Для прикладу візьмемо ще одне словосполучення *cash cow* (*cash* – готівка, гроші; *cow* – корова), у Longman Dictionary of Contemporary English читаємо: “the part of a business you can always depend on to make enough profits” (частина бізнесу, яка завжди приносить прибуток).

Особливої уваги під час перекладу вимагають полісемантичні терміни. Навіть такі перманентно вживані терміни як *state* і *party* мають різні лексичні значення, які необхідно враховувати під час перекладу. Наприклад, термін *state*, який найчастіше перекладається як держава, у контексті реалій США та деяких інших країн може також мати значення штат. У конвенціях, договорах, угодах та інших ділових паперах часто використовується термін *party*, що тут має значення сторона, уряд країни, що підписує документ.

Достатньо складними для перекладу є слова омоніми, лексичне значення найкраще допомагає визначити контекст. Наприклад, термін *competition* перекладаємо як змагання, конкурс (*chess competition* – шаховий турнір), конкуренція (*Competition is essential for the successful operation of a market economy* – Конкуренція є необхідною для успішного функціонування ринкової економіки); *fire* – вогонь, запалювати, підпалювати, червоніти (*Animals are usually afraid of fire* – Тварини зазвичай бояться вогню), звільняти (*The secretary was fired* – Секретаря звільнили).

Підсумовуючи, маємо зазначити, що на перший погляд проблема перекладу економічної термінологічної лексики є дослідженою в сучасному перекладознавстві. Однак не слід оминати увагою питання перекладу безеквівалентних економічних термінів, адже структурні, семантичні та синтаксичні відмінності англійської й української мов не лише спричиняють певні труднощі у виборі способу перекладу, а й у виборі способу перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Влахов С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М. : Высшая школа, 1986. – 416 с.
2. Гончаров С. М. Тлумачний словник економіста / С. М. Гончаров, Н. Б. Кушнір. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
3. Дерік І. М. До питання про труднощі двостороннього перекладу телеконференцій ділової тематики / І. М. Дерік // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. – 2011. – № 13. – С. 105-114.
4. Економічна теорія: Політекономія : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання-Прес, 2001. – 581 с.
5. Казакова Т. А. Практические основы перевода / Т. А. Казакова. – Санкт-Петербург : Союз, 2001. – 320 с.
6. Крисанова Т. А. Особливості перекладу англійських економічних термінів в умовах безеквівалентності / Т. А. Крисанова // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Сер. : Філологічна. – 2010. – Вип. 14. – С. 371–374.
7. Махінова М. В. Особливості перекладу економічних термінів [Електронний ресурс] / М. В. Махінова // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/26_NII_2009/Pedagogica/52157.doc.htm
8. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти : навч. посіб. / за ред. В. К. Шпака. – К. : Знання, 2005. – 310 с.
9. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М. : Международные отношения, 1974. – 216 с.
10. Савицька Л. В. Особливості перекладу англійських економічних термінів українською мовою / Л. В. Савицька // Лінгвістичні дослідження. – 2013. – Вип. 35. – С. 252–257.
11. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностр. языков : учеб. пособие / А. В. Федоров. – [5-е изд.]. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ ; М. : ООО “Издательский Дом “ФИЛОЛОГИЯ ТРИ””, 2002. – 416 с.

Стаття надійшла до редакції 24 квітня 2018 року

Наукове видання

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
БЕРДЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
СЕРІЯ: ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ**

Випуск XV

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 20510-10310P від 24.12.2013

Головний редактор –
доктор філологічних наук, професор **Зарва В. А.**

Заступники головного редактора –
доктор філологічних наук, професор **Харлан О. Д.**,
доктор філологічних наук, професор **Христіанінова Р. О.**

Відповідальний секретар –
доктор філологічних наук, професор **Філоненко С. О.**

Технічний редактор та комп'ютерна верстка –
Назімова К. А.

Дизайн обкладинки –
Вербовий Р. М.

Надруковано з оригінал-макету, наданого авторами

Підписано до друку 27.04.2018.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура "Arial". Друк – лазерний.
Ум.-друк. арк. 20 Обл.-вид. арк. 20,3.
Наклад 100 прим. Вид. № 171.

Адреса редакції:
71100, м. Бердянськ, Запорізька обл., вул. Шмідта, 4

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК №2961 від 05.09.2007

Scientific Edition

**SCIENTIFIC PAPERS OF BERDIANSK STATE
PEDAGOGICAL UNIVERSITY**

Series: Philological sciences

Issue XV

Certificate of state registration of the printed mass medium
KB № 20510-10310P dated 24.12.2013

Editor in Chief –

Victoria Zarva, Doctor of Philology, Professor

Deputy Editors in Chief –

Olha Kharlan, Doctor of Philology, Professor
Raisa Hrystianinova, Doctor of Philology, Professor

Executive Secretary –

Sophia Filonenko, Doctor of Philology, Professor

Typographer & proofreader –

Kateryna Nazimova

Cover design –

Ruslan Verboviy

Signed to publish 27.04.2018.
Format 60x84/16. Offset paper.
Fonts “Arial”. Printing – laser.
Conv. pr. sheet. 20
Number of copies 100.

Shmidt Str., 4, Berdiansk, Zaporizhzhia region, 71100

Certificate of state registration
DK №2961 of 05.09.2007